

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โลกในยุคปัจจุบันเป็นยุคโลกาภิวัตน์ ที่มีความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการด้านต่าง ๆ มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจของทุกประเทศ จำเป็นที่แต่ละประเทศจะต้องเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาการศึกษาเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งประการหนึ่งในการพัฒนาประเทศเพราะเป็นเครื่องมือสำคัญ ในการสร้างและพัฒนาคน ให้มีความรู้ความสามารถที่จำเป็นต่อการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมการเมือง และวัฒนธรรม รวมทั้งการปรับปรุงสภาพแวดล้อม และสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าให้แก่สังคมโดยส่วนรวม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 กำหนดให้บุคคลมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ประกอบด้วยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้กำหนดให้การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้ เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคล และสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึกการอบรมการสืบสานทางด้านวัฒนธรรม การสร้างสรรค์ความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคมแห่งการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจสติปัญญาความรู้ และมีคุณธรรมจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เปิดให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พัฒนาสาระ และกระบวนการเรียนรู้ ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545 : 2)

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพ จึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยจะต้องเป็นการศึกษาที่มีคุณภาพ เพื่อให้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคน ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ทำให้เป็นคนรู้จักคิด วิเคราะห์ รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (รุ่ง แก้วแดง.2544:2) การพัฒนาการศึกษาไทยในระยะที่ผ่านมาประสบความสำเร็จเป็นที่น่าพอใจในระดับหนึ่ง แต่ยังไม่เป็นการเพียงพอสำหรับปัจจุบัน และอนาคตที่มีกระแสการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างต่อเนื่อง การศึกษาไทยจึงต้องเป็นกระบวนการที่เตรียมและนำคนไทย สังคมไทยให้ก้าวไปสู่อนาคตอย่างมั่นคง และรู้ทันโลก

การจัดการศึกษาในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลง ไปตามสภาพแวดล้อมของสังคม ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ตลอดจนระบบการจัดการศึกษา การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาจึงต้องแปรเปลี่ยนไปตามระบบการศึกษา เช่นหลักสูตรการจัดและดำเนินการสอน ผู้บริหารและครูอาจารย์ในสถานศึกษา จำเป็นต้องได้รับความรู้เพิ่มเติมและพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถเพื่อรับการเปลี่ยนแปลง และก้าวทันความเปลี่ยนแปลงที่กำลังเป็นอยู่สิ่งหนึ่งที่จะช่วยพัฒนา ครู อาจารย์ในด้านวิชาการ และช่วยให้งานวิชาการก้าวหน้ามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นก็คือ การนิเทศ การศึกษา ปัจจุบันการนิเทศการศึกษาโดยศึกษานิเทศก์จากกรมนั้นไม่สามารถจะทำได้อย่างทั่วถึง เนื่องจากการขยายตัวในด้านจำนวนสถานศึกษา ขนาดของสถานศึกษา ตลอดจนสาขาวิชาในสถานศึกษานั้น ทำให้ครูอาจารย์ในสถานศึกษาเพิ่มจำนวนขึ้นมากกว่าเดิม การนิเทศการศึกษาจากภายนอกหรือจากศึกษานิเทศก์จึงไม่เพียงพอและครอบคลุมไปทุกสาขา เพื่อแก้ไขปัญหาในเรื่องนี้ จึงจำเป็นต้องมีการนิเทศภายในสถานศึกษา(ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์.2542 ; 221)

การนิเทศภายใน เป็นการนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษาซึ่งดำเนินการโดยผู้บริหาร สถานศึกษาและคณะครู ตลอดจนบุคลากรภายในสถานศึกษาร่วมมือกัน ปรับปรุงงานด้านต่าง ๆ เป็นการส่งเสริม และเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอน อันจะนำมาซึ่งคุณภาพของสถานศึกษาและของผู้เรียนให้อยู่ในระดับที่น่าพอใจซึ่งผู้รับการนิเทศได้แก่ครูผู้สอน และบุคลากรภายในสถานศึกษา ทุกคน(กระทรวงศึกษาธิการ.2546 :109)

ปัจจุบันโรงเรียนในเขตอำเภอหนองบัวสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์เขต 3 มีโรงเรียนเปิดการเรียนการสอนไม่เกินภาคบังคับจำนวน 42 โรงเรียน จากผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของกลุ่มงานวัดผล และประเมินผลการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 พบว่าผลการประเมินความรู้ ทางด้านภาษาไทยคณิตศาสตร์วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้ง 4 วิชา อยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาความรู้ในวิชาภาษาไทยพบว่านักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 18 วิชา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 16,17 และร้อยละ 17 ตามลำดับ วิชาภาษาไทยและภาษาอังกฤษ อยู่ในระดับปานกลาง แต่วิชาคณิตศาสตร์ และ วิทยาศาสตร์ อังกฤษ อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ สำหรับการนิเทศภายในของโรงเรียนในเขตอำเภอหนองบัว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ได้จัดตั้งศูนย์ประสานงานอำเภอหนองบัวโดยมอบหมายให้ นายอนุสิทธิ์ เพ็ชรสัมฤทธิ์ ผู้ช่วยผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 พร้อมด้วยศึกษานิเทศก์ และผู้บริหารโรงเรียนในเขตอำเภอหนองบัว ได้จัดให้มีการประชุมวางแผนการนิเทศ กำกับ ดูแล และนำข้อดีข้อควรนำมาปรับปรุง ร่วมประชุมระดม

พลังสมองในการพัฒนาการศึกษาโรงเรียนในเขตอำเภอหนองบัวในทุกเดือน (ระเบียบวาระการประชุมผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอหนองบัว. 2548 : 3)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ได้ตระหนักถึงความสำคัญ ความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการส่งเสริมสนับสนุน พัฒนาคุณภาพของงาน และการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ได้กำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ กลยุทธ์ พร้อมจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล จึงได้กำหนดให้มีโครงการนิเทศการศึกษา ในการติดตามงานของโรงเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์เขต 3,2547: 9) และเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สูงขึ้นและเกิดความเสมอภาค สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 จึงมีโครงการเร่งรัดให้ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดดำเนินการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบให้จริงจังมากขึ้น อีกทั้งจากการศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาด้านการเรียนการสอน การนิเทศภายในของครูและผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอหนองบัว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ในการสำรวจความคิดเห็น จากการอบรมครู และผู้บริหารสถานศึกษา เมื่อ วันที่ 3 มิถุนายน 2547 พบว่ามีปัญหาด้านผู้บริหารและครูปฏิบัติกิจกรรมการนิเทศภายในโรงเรียนมีการดำเนินการที่อยู่ในระดับน้อยมาก

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่าการนิเทศภายในเป็นปัญหาที่สำคัญยิ่ง จึงสนใจที่จะศึกษา ปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนด้านวิชาการในเขตอำเภอหนองบัว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 พร้อมทั้งหารูปแบบเพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปใช้ปรับปรุงพัฒนากระบวนการนิเทศภายใน เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ได้ตระหนักถึงภารกิจตลอดจนมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพอันจะก่อให้เกิดผู้เรียนมีคุณภาพเต็มศักยภาพตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ต่อไป

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการนิเทศภายในของโรงเรียนในเขตอำเภอหนองบัว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3
2. เพื่อสร้างรูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนในเขตอำเภอหนองบัว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่องรูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนในเขตอำเภอหนองบัวสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

1.1 ช่วงที่ 1 ปัญหาการนิเทศภายใน

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาปัญหาการนิเทศภายในด้านงานวิชาการของโรงเรียนตามขอบข่ายงานวิชาการใน 5 ด้าน ได้แก่ด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านสื่อและนวัตกรรม ด้านการวัดผล และประเมินผล ด้านการวิจัยในชั้นเรียน

1.2 ช่วงที่ 2 เสนอรูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียน

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ช่วงที่ 1

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน และครูในเขตอำเภอหนองบัว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 จำนวน 398 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน และครูในเขตอำเภอหนองบัว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ตามตารางกำหนดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970: 608) จำนวน 179 คน

2.2 ช่วงที่ 2

ประชากรได้แก่ผู้เชี่ยวชาญในการประชุมกลุ่ม (Focus group discussion) จำนวน 7 คน

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่

3.1 ช่วงที่ 1 ศึกษาปัญหาการนิเทศภายในของโรงเรียนในเขตอำเภอหนองบัว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3

3.2 ช่วงที่ 2 สร้างรูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนในเขตอำเภอหนองบัว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3

นิยามศัพท์เฉพาะ

รูปแบบ หมายถึง แบบแผนโครงสร้างกิจกรรม หรือกระบวนการ หรือแนวทางการนิเทศภายในด้านงานวิชาการของโรงเรียนตามขอบข่ายงานวิชาการใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านสื่อและนวัตกรรม ด้านการวัดผลและประเมินผลด้านการวิจัยในชั้นเรียน

การนิเทศภายใน หมายถึง ความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกันของบุคลากรทางการศึกษา ภายในโรงเรียนในการพัฒนาประสิทธิภาพในการบริหารจัดการด้านวิชาการ เพื่อ พัฒนาประสิทธิภาพ ผู้เรียน

โรงเรียน หมายถึง สถานศึกษาหรือหน่วยงานทุกหน่วยงานที่จัดการศึกษาไม่เกินการศึกษา ภาคบังคับในเขตอำเภอหนองบัว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3

ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ข้าราชการครูผู้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา และรอง ผู้อำนวยการสถานศึกษา ซึ่งปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนที่จัดการศึกษาไม่เกินการศึกษาภาคบังคับในเขต อำเภอหนองบัว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3

ครู หมายถึง ข้าราชการครูที่ปฏิบัติหน้าที่จัดการเรียนรู้ในโรงเรียนที่จัดการศึกษาไม่เกิน การศึกษาภาคบังคับในเขตอำเภอหนองบัว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ได้ทราบปัญหาการดำเนินงานการนิเทศภายในของโรงเรียนในเขตอำเภอหนองบัว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 เพื่อสร้างรูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียน
2. ได้รูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนในเขตอำเภอหนองบัว สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 เพื่อเป็นแนวทางในการนิเทศภายในโรงเรียน